

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 559/2018-40

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. decembra 2019 v senáte zloženom z predsedu senátu Mojмира Mamojku a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Ľubomírom Hnátom, Guothova 20, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 69/2009 v období po nadobudnutí právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 476/2013 z 24. júla 2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED], na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 69/2009 v období po nadobudnutí právoplatnosti nálezu

Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 476/2013 z 24. júla 2014 porušené boli.

2. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], trovy konania v sume 325,42 € (slovom tristodvadsaťpäť eur a štyridsaťdva centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Ľubomíra Hnáta, Guothova 20, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 559/2018-22 z 9. októbra 2018 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 69/2009 v období po nadobudnutí právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 476/2013 z 24. júla 2014 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol pre neprípustnosť.

2. Vec napadla ústavnému súdu 14. júna 2018 a podľa Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. marca 2018 do 28. februára 2019 bola pridelená

sudcovi spravodajcovi Ladislavovi Oroszovi, toho času členovi štvrtého senátu ústavného súdu v zložení Ľudmila Gajdošíková (predsedníčka senátu), sudca Miroslav Duriš a sudca Ladislav Orosz. Dvom z uvedených sudcov (sudkyňa Ľudmila Gajdošíková a sudca Ladislav Orosz) uplynulo 16. februára 2019 funkčné obdobie.

3. V období od 17. februára 2019 ostala vec sťažovateľa podľa čl. II bodov 7 a 8 Dodatku č. 1 k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. marca 2018 do 28. februára 2019 a podľa čl. X bodu 2 písm. c) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 neprerозdelená a nebol jej pridelený sudca spravodajca. Po vymenovaní ostatných šiestich sudcov ústavného súdu (10. októbra 2019) bola vec sťažovateľa podľa čl. X bodu 5 písm. b) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“) pridelená sudcovi spravodajcovi Petrovi Strakovi. Podľa čl. II bodov 3 a 5 rozvrhu práce je na konanie vo veci príslušný tretí senát ústavného súdu v zložení Mojmir Mamojka (predseda senátu) a sudcovia Peter Straka a Martin Vernarský.

4. Z ústavnej sťažnosti a evidencie svojej doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľ je v procesnom postavení navrhovateľa účastníkom napadnutého konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 16 C 69/2009, predmetom ktorého je rozhodovanie o návrhu na rozvod manželstva sťažovateľa a jeho manželky

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní a ústavnú sťažnosť odôvodňuje okrem iného takto:

„Dňa 25. 02. 2009 som na Okresnom súde Bratislava I prostredníctvom svojho vtedajšieho právneho zástupcu podal návrh... proti odporkyni [REDAKOVANÉ], trvale bytom [REDAKOVANÉ], ktorá pôsobí ako sudkyňa Okresného súdu [REDAKOVANÉ], na začatie konania o rozvod manželstva... z ktorého pochádza jedno dieťa

a to dcéra [REDACTED] ([REDACTED]), ktorá bola v čase podania návrhu plnoletá. Spolu s návrhom som predložil potrebné doklady. Vec bola vedená pod sp. zn. 16 C 69/2009.

... Dňa 01. 08. 2013 som podal sťažnosť na Ústavný súd Slovenskej republiky, v ktorej som namietal porušenie svojich základných práv a slobôd na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, garantovaných Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Ústavou Slovenskej republiky.

... Dňa 24. 07. 2014 vydal Ústavný súd Slovenskej republiky nález sp. zn. II. ÚS 476/2013-29, v ktorom rozhodol, že:

- postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 69/2009 bolo porušené moje právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie mojich záležitostí v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd.

- Okresnému súdu Bratislava I sa prikazuje konať vo veci sp. zn. 16 C 69/2009 bez zbytočných prietáhov.

- mi priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 2 000 EUR,

- mi priznáva náhradu trov konania.

Na deň 11. 09. 2014 bolo v predmetnej veci vytýčené pojednávanie. Odporkyňa sa na predmetné pojednávanie nedostavila. Ja som na predmetnom pojednávaní uviedol, že s ňou nebyvám v spoločnej domácnosti od roku 2009 (t. j. už 9 rokov), pretože manželka na mňa volala policajtov vždy, keď som prišiel domov (vraj ju bijem a týram). Zničila mi všetky veci (vrátane oblečenia, ktoré rozstrihala a obrazov). Z daného dôvodu tam nebyvám.

Svojim podaním zo dňa 20. 01. 2015 som opätovne Okresný súd Bratislava I požiadal o informáciu, v akom štádiu sa nachádza predmetná vec, nakoľko odo 11. 09. 2014 sa v konaní nepokračovalo. Svoju žiadosť som opakoval aj vo svojom podaní zo dňa 08. 06. 2015...

Následne bol vytýčený termín pojednávania na 25. 02. 2009 (zrejme 2016, pozn. ústavného súdu) a na 19. 09. 2016, pričom súd žiadal o zabezpečenie mojej účasti na pojednávaní (účasti na pojednávaniach som sa nikdy nevyhýbal). Dňa 19. 09. 2016 odročil súd pojednávanie na neurčito, vzhľadom na vznesenú námietku zaujatosti voči vec prejednávajúcej zákonnej sudkyňi. Tú tunajší súd vyhodnotil ako neopodstatnenú.

Odo dňa podania tejto ústavnej sťažnosti nebola Okresným súdom Bratislava I vec meritórne prejednaná a ukončená. Pritom vzťahy medzi mnou a odporkyňou sú (tak ako boli aj v čase podania návrhu na začatie konania...) trvalo rozvrátené a vylučujem obnovu manželského spoluzitia.

Okresný súd Bratislava I mi oznámil, že sudkyňa JUDr. Martina Ličková nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania sporu. Svojim podaním zo dňa 20. 07. 2017 som Okresný súd Bratislava I na predmetnú skutočnosť upozornil a žiadal ho, aby sú konal a vo veci rozhodol.

Okresný súd Bratislava I mi vo svojom poslednom úkone (z 03. 08. 2017) oznámil, že moju sťažnosť považuje za dôvodnú, a to z dôvodu nečinnosti súdu od 01. 12. 2016 do 31. 07. 2017. Ku dňu podania tejto sťažnosti však termín pojednávania nevytýčil.

Z tohto popisu skutkového stavu vo veci sp. zn. 16 C 69/2009 je zjavné, že voči predmetnému konaniu (nekonaniu) Okresného súdu Bratislava I som využil všetky právne možnosti nápravy v zmysle § 53 zákona, napr. sťažnosti podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, avšak bezvýsledne.

... Vec nie je podľa môjho názoru právne ani fakticky zložitá, o čom svedčí stabilizovaná judikatúra a prax všeobecných súdov v tejto oblasti. Vzťahy medzi manželmi sú tak vážne narušené a trvalo rozvrátené, že manželstvo nemôže plniť svoj účel a od manželov nemožno očakávať obnovenie manželského spoluzitia. Navyše z manželstva pochádza len jedno dieťa (dcéra [REDAKOVANÉ]...), ktorá bola v čase podania návrhu na začatie konania o rozvod (25. 02. 2009) plnoletá. Dovoľujem si poukázať na skutočnosť, že v konaní som produkoval potrebné dôkazy a postupoval som súčinnosťne a aktívne.

... V mojom prípade je predmetná vec (rozvod manželstva bez maloletých detí) prejednávaná (resp. neprejednávaná) všeobecnými súdmi Slovenskej republiky od roku 2009 (cca. 10 rokov). Do podania tejto ústavnej sťažnosti nebolo orgánom s právomocou vo veci konať právoplatne rozhodnuté a ani sa neuskutočnilo meritórne pojednávanie súdu prvého stupňa.

Absenciou konečného súdneho rozhodnutia v konaní o rozvod manželstva (v ktorom sa nenachádzajú maloleté deti) sa môj rodinný život ocitol a už cca 10 rokov v zlej situácii, nakoľko legálne nemôžem uzatvoriť nové manželstvo a položiť tak pevný základ kvalitnej a plnohodnotne fungujúcej rodiny.

... Som toho právneho názoru, že najmä nečinnosťou Okresného súdu Bratislava I (konanie pred Krajským súdom v Bratislave a Najvyšším súdom Slovenskej republiky nenamietam) došlo k porušeniu mojich ústavných práv zaručených v článku 48 ods. 2 Ústavy SR a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov.“

6. Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 69/2009 porušené bolo.

Okresnému súdu Bratislava I sa prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 69/2009 konal bez zbytočných prieťahov.

Prof. [REDAKOVANÉ] sa priznáva finančné zadostučinenie v sume 5.000,00 EUR (slovom päťtisíc eur), ktorú je mu Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] ako sťažovateľovi trovy konania v sume 325,02 EUR...“

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

7. Do istej miery neštandardne (v zmysle vymykajúc sa bežnej rutine a v zmysle nasledovného textu) ešte pred prijatím ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd požiadal okresný súd podľa § 31 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 38/1993 Z. z.“) o vyjadrenie sa k ústavnej sťažnosti (č. k. Rvp 1212/2018-7 z 13. augusta 2018).

8. Okresný súd sa vyjadril k ústavnej sťažnosti prípisom sp. zn. 1 Spr V 413/2018, ústavnému súdu doručeným 24. septembra 2018 (ďalej len „vyjadrenie okresného súdu“),

v ktorom potvrdil, že eviduje sťažnosť na prietahy v napadnutom konaní zo 16. júla 2012, 6. februára 2013 a 3. augusta 2017 podané sťažovateľom. Ďalej poukázal na to, že v období od 25. februára 2009 do 31. decembra 2015 bola vec pridelená na prejednanie postupne sudkyňiam JUDr. Zuzane Doricovej, JUDr. Eve Mészárosovej a Mgr. Adele Unčovskej. Okresný súd uviedol aj chronologický prehľad úkonov v spise po nadobudnutí právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. II. ÚS 476/2013-29 z 24. júla 2014, z ktorého vyplýva, že „[d]ňa 11.09.2014 sa konalo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito s tým, že tunajší súd postúpi predmetnú vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky z dôvodu dovolania odporkyne voči uzneseniu Krajského súdu v Bratislave zo dňa 17.06.2014, č. k. 8 Co 49/2014-186. Dňa 23.09.2014 tunajší súd uznesením č. k. 16 C 69/2009-207 vyzval odporkyňu, aby odstránila vady svojho dovolania, ktoré podala dňa 08.11.2013. Dňa 07.11.2014 tunajší súd predložil spis sp. zn. 16 C 69/2009 Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky za účelom rozhodnutia o dovolaní odporkyne. Dňa 27.01.2015 bol spis sp. zn. 16 C 69/2009 vrátený tunajšiemu súdu z Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako predčasne predložený. Dňa 06.03.2015 tunajší súd uznesením č. k. 16 C 69/2009-214 vyzval odporkyňu, aby odstránila vady svojho dovolania, ktoré podala dňa 08.11.2013. Dňa 16.05.2015 tunajší súd vydal nové uznesenie č. k. 16 C 69/2009-219, ktorým znovu vyzval odporkyňu, aby odstránila vady svojho dovolania, ktoré podala dňa 08.11.2013. Dňa 04.08.2015 tunajší súd oznámil odporkyni, že jej nepredlžuje lehotu na doplnenie jej podaného dovolania. Toho istého dňa tunajší súd opätovne predložil spis sp. zn. 16 C 69/2009 Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky za účelom rozhodnutia o dovolaní odporkyne. Dňa 22.12.2015 bol spis sp. zn. 16 C 69/2009 vrátený tunajšiemu súdu spolu s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 08.12.2015, sp. zn. 4 Cdo 387/2015, ktorým bolo dovolanie odporkyne odmietnuté.“.

9. Vzhľadom na uvedený prehľad jednotlivých úkonov okresný súd zastáva názor, že vo veci sa koná bez zbytočných prietahov a že k predĺženiu konania prispela podstatnou mierou odporkyňa (manželka sťažovateľa) v snahe čo najviac oddialiť rozhodnutie vo veci samej najmä tým, že podáva:

„- námietky zaujatosti voči zákonným sudkyňiam,

- žiadosti o opakované doručenie už riadne doručených súdnych zásielok,

- *opravné prostriedky označené ako odvolanie, dovolanie, sťažnosť (vo väčšine prípadov neodôvodnené), a to proti všetkým rozhodnutiam tunajšieho súdu a odvolacieho súdu, ako aj proti takým rozhodnutiam, ktorých obsah jej nie je známy.*“

10. Okresný súd napokon rozporuje niektoré tvrdenia z ústavnej sťažnosti: *„[k] tvrdeniu sťažovateľa, že doteraz nebolo pojednávanie vo veci samej otvorené, t. j., že súd nezačal doteraz konať vo veci samej, uvádzam, že k otvoreniu pojednávania vo veci samej prišlo dňa 11.09.2014, na ktorom súd vykonal dokazovanie listinnými dôkazmi, vykonal dokazovanie výsluchom sťažovateľa a vyjadrením jeho právneho zástupcu. Zároveň v tejto súvislosti poznamenávam, že tunajší súd v predmetnej veci nariadil celkovo päť pojednávaní, a to v dňoch 08.06.2009, 14.10.2009, 02.02.2012, 11.04.2014 a 19.09.2016.*

Zároveň si dovoľím poukázať na skutočnosť, že spis sp. zn. 16 C 69/2009 sa nachádzal v období od 19.09.2016 do 30.09.2016 a od 02.02.2018 do 06.04.2018 na Krajskom súde v Bratislave a od 07.11.2014 do 27.01.2015, od 04.08.2015 do 22.12.2015 a od 04.08.2017 do 23.11.2017 na Najvyššom súde Slovenskej republiky, a to za účelom rozhodnutia o opravných prostriedkoch odporkyne.“

11. Okrem už uvedeného okresný súd pripojil k predmetnému vyjadreniu aj vyjadrenie zákonnej sudkyne JUDr. Martiny Líškovej, ktorá okrem už uvedeného podrobne rozvádza, ako sa okresný súd musí neustále vysporiadať s neopodstatnenými návrhmi odporkyne, že sa vecou neodkladne zaoberá v rámci jej fyzických a psychických síl a že nie je v jej silách ovplyvniť enormný nápad spisov, fluktuáciu zamestnancov okresného súdu, ako aj zákonné dôvody ich neprítomnosti v práci a v tejto súvislosti poukazuje na judikatúru z Českej republiky.

12. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd podľa § 29 ods. 3 zákona č. 38/1993 Z. z. predložil prijatú ústavnú sťažnosť účastníkom konania na vyjadrenie a podľa § 30 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. účastníkov konania vyzval na oznámenie, či v prejednávanej veci súhlasia s upustením od ústneho pojednávania [ústavný súd procesne postupoval podľa toho času platného a účinného zákona č. 38/1993 Z. z.,

neskôr nahradeného zákonom č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

13. V nadväznosti na vyjadrenie okresného súdu bol ústavnému súdu 22. októbra 2018 prípisom (sp. zn. 1 Spr V 413/2018) doručený spis okresného súdu k napadnutému konaniu.

14. Ústavný súd vo výzve po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie (č. k. IV. ÚS 5592018-30 zo 14. novembra 2018) okresnému súdu pripomenul, že k ústavnej sťažnosti sa už vyjadril prípisom sp. zn. 1 Spr V 413/2018 ústavnému súdu 24. septembra 2018 a že predmetné vyjadrenie môže doplniť v určenej lehote, inak ústavný súd rozhodne na základe dokumentácie, ktorú má k dispozícii. V predmetnej výzve ústavný súd zároveň v rovnakej lehote vyzval okresný súd na vyjadrenie sa k vhodnosti ústneho pojednávania. O veci toho času rozhodoval sudca spravodajca Ladislav Orosz.

15. Okresný súd na výzvu ústavného súdu nereagoval. Po uplynutí funkčného obdobia sudcov ústavného súdu ostala vec v zmysle bodov 2 a 3 tohto rozhodnutia neprerozdelená. Po pridelení spisu sudcovi spravodajcovi JUDr. Petrovi Strakovi ústavný súd preposlal vyjadrenie okresného súdu sťažovateľovi.

16. K vyjadreniu okresného súdu zaujal stanovisko sťažovateľ podaním doručeným ústavnému súdu 20. novembra 2019 (ďalej len „vyjadrenie sťažovateľa“), v ktorom súhlasil s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti. K meritu veci sa nevyjadril.

17. Podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania môže ústavný súd so súhlasom účastníkov konania upustiť, ak od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

18. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania napriek tomu, že okresný súd sa k vhodnosti ústneho pojednávania vyjadril opomenul. Ústavný súd usudzuje, že vzhľadom na nasledujúce okolnosti išlo iba

o nedorozumenie v korešpondencii medzi okresným súdom a ústavným súdom. Ústavný súd zastáva názor, že okresný súd na výzvu (č. k. IV. ÚS 5592018-30 zo 14. novembra 2018) reagovať iba zabudol, pretože mohol prehliadnuť (podobne, ako sa to stalo aj ústavnému súdu), že v nej okrem výzvy na prípadné, nie povinné doplnenie vyjadrenia okresného súdu bola na konci textu uvedená aj výzva na vyjadrenie sa k vhodnosti ústneho pojednávania. Celé nedorozumenie mohlo byť podmienené tým, že ústavný súd vo výzve pred prijatím veci na ďalšie konanie (z 13. augusta 2018) nevyzýval okresný súd k vyjadreniu sa k vhodnosti ústneho pojednávania (pretože vec ešte nebola prijatá na ďalšie konanie).

19. Podrobnejšie dôvody, pre ktoré sa ústavný súd priklonil k nenariadeniu ústneho pojednávania, sú nasledujúce. Okresný súd v závere vyjadrenia okresného súdu uvádza, že *„[v] prípade, ak Ústavný súd Slovenskej republiky dospeje k záveru, že právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov porušené bolo, aby zvážil dôvodnosť a primeranosť finančného zadosťučinenia a nepriznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v plnej uplatnenej výške vzhľadom na skutočnosť, že tunajší súd priebežne koná, ako aj na skutočnosť, že konajúci súd rozhodoval o početných procesných návrhoch odporkyne.*

Konečné rozhodnutie ponechávam na zváženie Ústavnému súdu Slovenskej republiky.“ Z vyjadrenia okresného súdu sa na prvý pohľad javí, že okresný súd považuje vec z jeho strany za „vybavenú“. Tento úsudok podporuje jednak skutočnosť, že okresný súd v ňom uviedol argumenty na svoju obranu (a síce pred prijatím veci na ďalšie konanie) aj s konečným návrhom rozhodnutia vo veci, ale najmä to, že z citovanej formulácie *„[v] prípade, ak Ústavný súd Slovenskej republiky dospeje k záveru, že právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov porušené bolo“*, a z formulácie *„Konečné rozhodnutie ponechávam na zváženie Ústavnému súdu“* podľa názoru ústavného súdu možno uzavrieť, že okresný súd už neočakával jeho ďalšiu angažovanosť vo veci ani sa jej nedomáhal. O potrebe vyjadriť sa k vhodnosti ústneho pojednávania však informáciu mal (aj keď preukázateľne až dodatočne a nepozornosť mohla vzniknúť následkom neštandardného postupu ústavného súdu). Ústavný súd sa v zmysle práve uvedeného priklonil k nenariadeniu ústneho pojednávania aj preto, že zaslanie ústavnej sťažnosti

odporcovia na vyjadrenie pred rozhodnutím o prijatí veci na ďalšie konanie bolo za danej právnej úpravy síce možné, ale skôr zriedkavé. Reálne preto mohla vzniknúť situácia, že ústavný súd, ako aj okresný súd si v rutine práce absenciu vyjadrenia okresného súdu k vhodnosti ústneho pojednávania v spisovom materiáli jednoducho nevšimli. Z pohľadu rutiny tiež treba podotknúť, že je síce možné, ale je opäť zriedkavé, aby v konaniach o ústavných sťažnostiach, svojím predmetom týkajúcich sa zbytočných prietahov vo veci, všeobecné súdy trvali na prejednaní týchto ústavných sťažností na ústnom pojednávaní, resp. pri nariadení ústnych pojednávaní je účasť všeobecných súdov na nich nízka, z čoho však ústavný súd nevyvodzuje žiaden záver, iba poukazuje na veľmi okrajový argument k rozhodnutiu o pertraktovanej procesnej otázke, pričom ten je motivovaný úmyslom konanie čo najmenej zdržiavať. V závere ústavný súd priznáva, že bolo azda procesne elegantnejšie napraviť nedorozumenie v korešpondencii jednoduchšie než písaním odôvodnenia k tomuto komplikovanému procesnému rozhodnutiu – a to zaslaním novej výzvy okresnému súdu, vzhľadom na uvádzané okolnosti to však ústavný súd rovnako nepovažoval za nevyhnutné.

20. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 476/2013-29 z 24. júla 2014 je toho názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

21. Pokiaľ ide o skutkový stav zbytočných prietahov, relevantná argumentácia k veci bola uvedená v podanej ústavnej sťažnosti, stanoviskách účastníkov konania, ako aj v náleze ústavného súdu (č. k. II. ÚS 476/2013-29 z 24. júla 2014). Z pohľadu ústavného súdu dôležitým pre rozhodnutie o tejto procesnej otázke bol sumár celkovej dĺžky napadnutého konania (10 rokov); skutočnosti, že chronologicky je skutkový stav ustálený, pričom jeho chronológia bola ústavným súdom verifikovaná nahliadnutím do zapožičaného spisu.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

22. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

23. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

24. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon o ústavnom súde, ktorý sa pri zachovaní právnych účinkov úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, použije aj na konania začaté do 28. februára 2019 (§ 246 ods. 1 a 2).

25. Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

26. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

27. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

28. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy preto nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

29. Povinnosťou súdov vyplývajúcou zo základného práva účastníkov súdneho konania na prerokovanie ich veci bez zbytočných priet'ahov v kontexte medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky je garantovať účastníkom súdneho konania právo na prerokovanie ich veci v primeranej dobe (v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru) a zabezpečiť odstránenie stavu právnej neistoty osoby domáhajúcej sa rozhodnutia štátneho orgánu v primeranej dobe (III. ÚS 111/04, III. ÚS 11/05).

30. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (obdobne III. ÚS 127/03, IV. ÚS 221/04).

31. Judikatúra EŠLP a nadväzne i judikatúra ústavného súdu sa tiež ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup

samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

IV.

Právne hodnotenie ústavným súdom

32. Z podanej ústavnej sťažnosti, vyjadrenia okresného súdu, vyjadrenia sťažovateľa, ako aj z nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 476/2013 z 24. júla 2014 možno ustáliť, že sťažovateľ podal na okresnom súde návrh na začatie konania o rozvod manželstva v roku 2009. Napadnuté konanie je vedené pod sp. zn. 16 C 69/2009. Nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 476/2013 z 24. júla 2014 vyslovujúci porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v napadnutom konaní nadobudol právoplatnosť 27. augusta 2014. Predmetom konania vec možno považovať za bežnú agendu rozhodovania všeobecných súdov. Ústavný súd nahliadnutím do zapožičaného súdneho spisu okresného súdu považuje za preukázané, že postup sťažovateľa zásadným spôsobom neprispel k predĺženiu napadnutého konania. Naopak, len ako príklad ústavný súd poukazuje na procesnú aktivitu sťažovateľovej manželky, ktorá je v plnom rozsahu ústavným súdom zaznamenaná v chronológii k zapožičanému spisu okresného súdu: *«[d]ňa 4. septembra 2014 žalovaná žiadala Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) o opätovné doručenie dvoch zásielok, ktoré si podľa jej vyjadrenia na adrese trvalého pobytu nemohla prevziať v odbernej lehote a „z opatrnosti“ proti prípadným rozhodnutiam obsiahnutým v predmetných zásielkach podala „odvolanie, dovolanie“.*

... Dňa 20. júla 2015 žalovaná e-mailom požiadala okresný súd o predĺženie lehoty na odstránenie väd jej dovolania z dôvodu, že „sa v letných mesiacoch nezdržiava na adrese svojho obvyklého trvalého bydliska.“

... Dňa 29. júla 2016 (podanie bolo doručené do kancelárie 4 C okresného súdu, pozn.) žalovaná požiadala okresný súd o opätovné doručenie zásielky, ktorú si podľa jej vyjadrenia „z objektívnych dôvodov nestihla... prevziať v úložnej dobe“ a „z opatrnosti“ proti prípadnému rozhodnutiu obsiahnutému v predmetnej zásielke podala „odvolanie,

resp. dovolanie“.»). Ústavný súd vyhodnotil uvedenú procesnú aktivitu ako jednoznačne zdržiavajúcu konanie.

33. Okresný súd ďalej na svoju obranu uvádza, že procesná aktivita sťažovateľovej manželky je zameraná na oddialenie rozhodnutia vo veci samej a musí sa s ňou vysporiadavať.

34. Ústavný súd je názoru, že pokiaľ okresný súd postrehol vo veci neopodstatnené podávanie návrhov jedným z manželov v úmysle oddialiť rozhodnutie vo veci (nevedno, z akých dôvodov), v tejto súvislosti nijak na svoju obranu nevysvetlil, ako uvedenú situáciu procesne riešil, prípadne primerane sankčne usmernil, odvolal sa iba na povinnosť o návrhoch rozhodnúť.

35. Podľa § 92 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku súd vedie manželov k odstráneniu príčin rozvratu a usiluje sa o ich zmierenie.

36. K argumentom o procesnej náročnosti veci okresný súd pridáva argument o celkovej pracovnej preťaženosti súdu a argument poukazujúci na zákonné nároky sudcov a zamestnancov súdu.

37. Vzhľadom na konštantnú judikatúru ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06), podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

38. Ústavný súd chápe, že konanie o rozvod manželstva je konaním chúlостivým, vyžadujúcim si určite značnú dávku trpezlivosti a ústupkov. Nie je ale správne,

aby pracovná preťaženosť súdu zasahovala do citlivého prístupu ku konaniu, tak isto ako nie je správne, aby hašterivosť rozvádzajúcich sa manželov paralyzovala súdny systém, a to bez ohľadu na to, či ústavný súd len pred malou chvíľou vyslovil, že manželka sťažovateľa k súdnym priet'ahom v konaní naozaj prispela.

39. Legitímne očakávanie riadneho prejednaní veci sťažovateľ podkladá tvrdením, že bez právoplatného výsledku konania je nespôsobilý organizovať si ďalší rodinný život.

40. Celková dĺžka napadnutého konania predstavuje približne 10 rokov. Dĺžka napadnutého konania od právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. II. ÚS 476/2013-29 z 24. júla 2014 predstavuje približne 5 rokov. Ústavný súd pre všetky už uvedené dôvody dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo opäť k zbytočným priet'ahom a jeho predošlá ingerencia neprispela k riešeniu stavu napadnutého konania.

41. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

42. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

43. Ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli postupom okresného súdu v napadnutom konaní porušené. Zároveň ústavný súd v sťažovateľovej veci už raz vyslovil porušenie základného práva na bezpriet'ahové konanie (nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 476/2013 z 24. júla 2014).

44. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

45. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

46. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

47. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody, je povinný sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

48. Sťažovateľ sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 5 000 € z dôvodu, že je narušený jeho plnohodnotný a kvalitný rodinný život, čo bližšie konkretizuje tvrdením, že pre prietahy v konaní o rozvod už približne 10 rokov legálne nemôže uzatvoriť nové manželstvo a položiť tak základ kvalitnej a plnohodnotne fungujúcej rodiny. Sťažovateľ pri hodnotení primeranosti finančného zadosťučinenia navrhuje tiež zohľadniť skutočnosť, že o prietahy v napadnutom konaní sa žiadnym spôsobom nepričinil, ale naopak, z jeho strany vyvinul všetko možné úsilie, aby napadnuté konanie mohlo byť účelné efektívne a bez prietahov.

49. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

50. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

51. Ústavný súd už v bode 32 tohto rozhodnutia uviedol, že spor je zdržiavaný neopodstatnenou procesnou aktivitou jedného účastníka konania – sťažovateľovej manželky. Uvedenú skutočnosť je potrebné vziať na vedomie, je ale tiež potrebné chápať ju v okolnostiach. V bode 34 tohto rozhodnutia ústavný súd taktiež uviedol, že okresný súd celkom bez pochyb nepodložil svoju obranu argumentom o nutnosti rozhodovať o neopodstatnených procesných návrhoch. Ústavný súd napokon nemôže prehliadnúť ani skutočnosť, že napadnuté konanie trvá celkovo približne 10 rokov, aj keď zároveň reflektuje na obranu okresného súdu, v ktorej okresný súd zmierňuje tvrdenia sťažovateľa o jeho absolútnej nečinnosti v konaní, uvedomujúc si aj pracovnú záťaž okresného súdu a nutnosť vysporiadať sa s procesnou aktivitou sťažovateľovej manželky.

52. Zároveň ústavný súd prihliadol na skutočnosť, že sťažovateľovi nálezom sp. zn. II. ÚS 476/2013 z 24. júla 2014 už priznal satisfakciu za zbytočné prietahy v napadnutom konaní vo výške 2 000 €, ako aj na to, že sťažovateľ k zbytočným prietahom v konaní podstatnou mierou neprispel, a zároveň na to, že jeho komfortný civilný život zbytočnými prietahmi v napadnutom konaní narušený byť môže.

53. Berúc do úvahy uvedené okolnosti veci, považoval ústavný súd priznanie sumy 3 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku tohto rozhodnutia). Vo výsledku spolu s predchádzajúcim konaním na ústavnom súde sp. zn. II ÚS 476/2013 je tak sťažovateľovi priznaná satisfakcia

za priet'ahy v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 16 C 69/2009 vo výške 5 000 €, čo predstavuje 100 % touto ústavnou s'ťažnosťou uplatňovaného nároku.

VI.

Trovy konania

54. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

55. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2017, ktorá bola 921 €, keďže úkony právnej služby, za ktoré ústavný súd náhradu trov konania priznáva, boli právnym zástupcom s'ťažovateľa vykonané v roku 2018.

56. Ústavný súd náhradu trov priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie, prípravu zastúpenia a podanie ústavnej s'ťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Náhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2018 (2 x 153,50 €) predstavuje spolu s režijným paušálom (2 x 9,21 €) sumu 325,42 €. Za vyjadrenie s'ťažovateľa k vyjadreniu okresného súdu ústavný súd náhradu trov konania nepriznal, pretože sa vôbec netýkalo merita veci, tým menej prispelo k jeho riešeniu. Právny zástupca s'ťažovateľa ústavnému súdu nedoložil osvedčenie o registrácii pre daň z pridanej hodnoty a ústavný súd v zozname daňových subjektov registrovaných pre daň z pridanej hodnoty registráciu právneho zástupcu s'ťažovateľa nezistil. Trovy právneho zastúpenia boli preto priznané v celkovej sume 325,42 €.

57. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového priadku; bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

58. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. decembra 2019

Mojmír Mamojka
predseda senátu